

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2018/1672,**23. oktoober 2018,****mis käsitleb liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrolli ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 33 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Harmooniline, kestlik ja kaasav siseturu arendamine alana, kus kaubad, inimesed, teenused ja kapital saavad vabalt ja turvaliselt liikuda, on üks liidu prioriteete.
- (2) Ebaseadusliku tulu tagasitoomine majandusse ja raha kõrvaltoimetamine ebaseadusliku tegevuse rahastamiseks tekitavad moonutusi ja ebasoodsaid konkurentsitingimusi õiguskuulelikele kodanikele ja ettevõtjatele, ohustades seega siseturu toimimist. Lisaks soosib see kuritegelikku tegevust ja terrorismi, mis ohustavad liidu kodanike turvalisust. Seetõttu on liit võtnud enda kaitsmiseks meetmeid.
- (3) Liidu võetud meetmete üks peamine tugisammas oli nõukogu direktiiv 91/308/EMÜ, ⁽³⁾ milles sätestati mitmed meetmed ja kohustused finantseerimisautustele, juriidiliste isikute ja teatavate kutsealade jaoks, muu hulgas seoses läbipaistvuse, arvestuse pidamise ja põhimõttega „tunne oma klienti“, ning kohustus teatada kahtlastest tehingutest liikmesriikide rahapesu andmebüroodele. Rahapesu andmebürood loodi selliste tehingute hindamiseks, teistes riikides asuvate kolleegidega suhtlemiseks ja vajaduse korral õigusasutustega suhtlemiseks. Direktiivi 91/308/EMÜ on hiljem muudetud ja see on asendatud edasiste meetmetega. Praegu reguleeritakse rahapesu tõkestamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2015/849 ⁽⁴⁾.
- (4) Pidades silmas riski, et direktiivi 91/308/EMÜ kohaldamine võib suurendada sularaha liikumist ebaseaduslikeel eesmärkidel, mis võiks ohustada finantssüsteemi ja siseturgu, täiendati kõnealust direktiivi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1889/2005 ⁽⁵⁾. Kõnealuse määruse eesmärk on tõkestada ja avastada rahapesu ning terrorismi rahastamise juhtumeid ning selleks nähakse ette kontrollisüsteem, mida kohaldatakse füüsiliste isikute suhtes, kes sisenevad liitu või lahkuvad liidust, kandes kaasas sularaha või vabalt kaubeldavaid esitaja maksevahendeid vähemalt 10 000 euro väärtuses või sellele vastavat summat muus vääringus. Mõiste „liitu toomine või liidust välja viimine“ määratlemisel tuleks lähtuda Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 355 esitatud liidu territooriumi määratlusest, millega tagatakse see, et käesoleval määrusel on võimalikult suur kohaldamisala ja et ükski piirkond ei jää selle kohaldamisalast välja ega anna võimalust kohaldatavast kontrollist kõrvale hoida.
- (5) Määrusega (EÜ) nr 1889/2005 rakendati ühenduses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise rahvusvahelised standardid, mille on välja töötanud rahapesuvastane töökind (FATF).

⁽¹⁾ ELT C 246, 28.7.2017, lk 22.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 12. septembri 2018. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 9. oktoobri 2018. aasta otsus.

⁽³⁾ Nõukogu 10. juuni 1991. aasta direktiiv 91/308/EMÜ rahandussüsteemi rahapesu eesmärgil kasutamise vältimise kohta (EÜT L 166, 28.6.1991, lk 77).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1889/2005 ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava sularaha kontrollimise kohta (ELT L 309, 25.11.2005, lk 9).

- (6) Rahapesuvastane töökond, mis asutati G7 1989. aasta tippkohtumisel Pariisis, on valitsustevaheline organ, mis töötab välja standardeid ning edendab selliste õigus-, regulatiiv- ja operatiivmeetmete tõhusat rakendamist, millega võideldakse rahapesu, terrorismi rahastamise ja muude ohtude vastu, mis mõjutavad rahvusvahelise finantsüsteemi terviklust. Mitu liikmesriiki on FATFi liikmed või esindatud FATFis piirkondlike organite kaudu. Liitu esindab FATFis komisjon ja liit on võtnud endale kohustuse FATFi soovitusi tulemuslikult rakendada. FATFi soovitus 32 sularahakullerite kohta on täpsustatud, et võtta tuleks meetmeid sularaha piiriülese liikumise piisavaks kontrollimiseks.
- (7) Direktiivis (EL) 2015/849 määratakse kindlaks hulk kuritegelikke tegevusi, millest saadud tulu võib olla seotud rahapesuga või seda võidakse kasutada terrorismi rahastamiseks, ja kirjeldatakse neid tegevusi. Kõnealust kuritegelikku tulu veetakse rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil sageli üle liidu välispiiri. Käesolevas määruses tuleks seda arvesse võtta ning sätestada normide süsteem, mis aitaks kaasa lisaks rahapesu, eelkõige selle eelkuritegude, nagu liikmesriikide õiguses määratletud maksukuriteod, ja terrorismi rahastamise tõkestamisele ka direktiivis (EL) 2015/849 määratletud kuritegeliku tegevuse tõkestamisele, avastamisele ja uurimisele.
- (8) Ebaseaduslikult saadud väärtuse piiriülese ülekandmise mehhanismide tuvastamisel on saavutatud edu. Sellest lähtuvalt ajakohastati FATFi soovitusi, direktiiviga (EL) 2015/849 muudeti liidu õigusraamistikku ja kujundati välja uued parimad tavad. Neid suundumusi arvesse võttes ja kehtivate liidu õigusaktide hindamise tulemusel on vaja muuta määrust (EÜ) nr 1889/2005. Arvestades aga vajalike muudatuste ulatust, tuleks määrus (EÜ) nr 1889/2005 kehtetuks tunnistada ning asendada uue määrusega.
- (9) Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide õigust kehtestada oma riigisiseste õigusaktide kohaselt täiendav riiklik kontroll sularaha liikumise üle liidus, tingimusel et selline kontroll on kooskõlas liidu põhivabadustega, eelkõige ELi toimimise lepingu artiklitega 63 ja 65.
- (10) Liidu tasandi reeglid, mis võimaldaksid saavutada liidus sularaha võrreldava kontrolli, hõlbustaksid oluliselt jõupingutusi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks.
- (11) Käesolevas määruses ei käsitleta liidu või liikmeriikide võetavaid meetmeid, millega piiratakse kapitali liikumist, mis põhjustab või ähvardab põhjustada tõsiseid raskusi majandus- ja rahaliidu toimimises vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 66 või kui tegemist on ootamatu maksebilansi kriisiga vastavalt ELi toimimise lepingu artiklitele 143 ja 144.
- (12) Võttes arvesse tolliasutuste kohalolu liidu välispiiril, nende pädevust kontrollida välispiiri ületavaid reisijaid ja veoseid ning kogemusi määruse (EÜ) nr 1889/2005 kohaldamisel, peaksid tolliasutused jätkuvalt tegutsema pädevate asutustena käesoleva määruse tähenduses. Samal ajal peaks liikmesriikidel olema edaspidi võimalik määrata pädevateks asutusteks teisi välispiiril tegutsevaid riigiasutusi. Liikmesriigid peaksid jätkuvalt pakkuma asjakohast koolitust tolliasutuste ja teiste riigiasutuste töötajatele, kes neid kontrollile teevad, sealhulgas sularahapõhise rahapesu kohta.
- (13) Üks käesolevas määruses kasutatavaid peamisi mõisteid on „sularaha“, mis tuleks määratleda nii, et see hõlmaks nelja kategooriat: vääring, vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid, väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega kaubad ja teatavat liiki ettemaksekaardid. Nende omadusi arvesse võttes võidakse teatavaid vabalt kaubeldavaid esitaja maksevahendeid, väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega kaupu ja ettemaksekaarte, mis ei ole pangakontoga seotud ja millel hoitavat rahasummat on keeruline kindlaks teha, kasutada vääringu asemel välispiiri ületava väärtuse ülekandmise anonüümse vahendina viisil, mida ametiasutustel ei ole võimalik tavapärase seiresüsteemi abil tuvastada. Käesolevas määruses tuleks seepärast sätestada mõiste „sularaha“ olemuslikud osad, andes samal ajal komisjonile õiguse muuta käesoleva määruse mitteolemuslikke osi, et oleks võimalik takistada kurjategijatel ja nende kaasosalistel hoida kõrvale meetmest, mis hõlmab üksnes ühte liiki väärtuse säilitamiseks kasutatavat suure likviidsusega kaupa, ning viia üle välispiiri teist liiki väärtuse säilitamiseks kasutatavat kaupa. Kui leitakse tõendid, et selline tegevus on aset leidnud suures ulatuses, on oluline võtta kiiresti meetmeid olukorra lahendamiseks. Kuigi virtuaalvääringud kätkevad endas suurt riski, nagu ilmneb komisjoni 26. juuni 2017. aasta aruandest siseturgu mõjutavate ja piiriülese tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise kohta, ei ole tolliasutustel pädevust nende üle järelevalvet teha.

- (14) Vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid võimaldavad nende tegelikul valdajal taotleda rahalise väärtuse väljamaksmist, ilma et tema nimi registreeritaks või üles märgitaks. Neid võidakse hõlpsasti kasutada suurte summade ülekandmiseks ja need võivad olla vääringuga märkimisväärselt sarnased likviidsuse, anonüümsuse ja kuritarvitamise riski seisukohast.
- (15) Väärtuse säilitamiseks kasutatavate suure likviidsusega kaupade väärtus on võrreldes nende mahuga suur ja nendega kauplemiseks on kergesti juurdepääsetav rahvusvaheline turg, mis võimaldab neid väheste tehingukuludega vääringsusse ümber vahetada. Sellised kaubad on üldjuhul standardsel kujul, mis lubab nende väärtuse kiiresti kindlaks teha.
- (16) Ettemaksekaardid on kaardid, mis ei ole nimelised, mille hoitakse rahalist väärtust või rahalisi vahendeid või mis annavad neile juurdepääsu ning mida saab kasutada maksetehingute tegemiseks, kaupade või teenuste ostmiseks või sularaha sissemakseks. Need kaardid ei ole pangakontoga seotud. Ettemaksekaardid hõlmavad direktiivis (EL) 2015/849 osutatud anonüümseid ettemaksekaarte. Neid kaarte kasutatakse laialdaselt mitmel õiguspärasel eesmärgil ja mõne sellise instrumendi vastu on ka selge ühiskondlik huvi. Ettemaksekaarte on lihtne edasi anda ja neid saab kasutada märkimisväärse väärtuse ülekandmiseks üle välispiiri. Seetõttu on vaja, et sularaha mõiste hõlmaks ka ettemaksekaarte, eriti kui neid saab osta kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid kohaldamata. See võimaldab olemasoleva tehnoloogia abil laiendada kontrollite teatavat liiki ettemaksekaartidele, kui see on tõendite alusel põhjendatud, tingimusel et selliste kontrollide laiendamisel lähtutakse proportsionaalsuse põhimõttest ja praktilise rakendamise võimalikkusest.
- (17) Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks tuleks liitu sisenevatele või liidust lahkuvatele füüsilistele isikutele kehtestada sularaha deklareerimise kohustus. Selleks et mitte põhjendamatult piirata kodanike vaba liikumist ning kodanikke ja ametiasutusi haldusformaalsustega liigselt mitte koormata, tuleks kõnealune kohustus ette näha alates 10 000 euro suurusest summast. Seda piirmäära tuleks kohaldada vedajate suhtes, kes veavad niisuguseid summasid üle välispiiri, kandes seda kaasas, või kellel on see summa pagasis või veovahendis. Vedajatelt tuleks nõuda, et nad esitaksid sularaha pädevatele asutustele kontrollimiseks ja vajaduse korral annaksid selle pädevatele asutustele üle. Mõistet „vedaja“ tuleks käsitada nii, et see ei hõlmaks vedajaid, kes tegelevad kutseliselt kaupade või inimeste vedamisega.
- (18) Saatjata sularaha liikumise puhul, näiteks kui sularaha tuuakse liitu või viiakse liidust välja postisaadetistes, kullersaadetistes, saatjata pagasis või konteinerveoses, peaks pädevatel asutustel olema õigus nõuda saatjalt või saajalt või nende esindajalt kooskõlas riigisiseste menetlustega süstemaatiliselt või juhtumipõhiselt avalikustamisdeklaratsiooni esitamist. Kõnealuses avalikustamisdeklaratsioonis tuleks nõuda teavet, mida ei nõuta tavapära tollile esitatavates dokumentides, nagu veodokumentid ja tollideklaratsioonid. Sellise teabe hulka kuulub sularaha päritolu, sihtkoht, majanduslik päritolu ja kavandatud otstarve. Saatjata sularaha avalikustamiskohustuse suhtes tuleks kohaldada sama piirmäära nagu sularaha puhul, mida vedajad kaasas kannavad.
- (19) Käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks tuleks sularaha liikumise kohta talletada teatav hulk standarditud andmeelemente, nagu deklarandi, omaniku või saaja isikuandmed, sularaha majanduslik päritolu ja kavandatud otstarve. Eelkõige on tähtis, et deklarant, omanik või saaja esitaksid oma isikuandmed oma isikut tõendavates dokumentides esitatud kujul, et vältida nii palju kui võimalik vigu nende isikusamasuses ja viivitusi võimaliku edasise kontrollivajaduse tõttu.
- (20) Saatjaga sularaha deklareerimise ja saatjata sularaha avalikustamise kohustustega seoses peaks pädeval asutusel olema õigus kontrollida inimesi, nende pagasit, välispiiri ületamiseks kasutatavat veovahendit ja kõiki välispiiri ületavaid saatjata saadetisi või mahuteid, mis võivad sisaldada sularaha, või veovahendeid, milles neid veetakse. Kui neid kohustusi ei täideta, peaksid pädevad asutused koostama *ex officio* deklaratsiooni asjaomase teabe järgnevak esitamiseks teistele asutustele.
- (21) Selleks et pädevad asutused teeksid kontrollid ühetaoliselt, peaksid kontrollid põhinema eelkõige riskianalüüsil, mille eesmärk peaks olema selgitada välja ja hinnata riske ning töötada välja vajalikud vastumeetmed.

- (22) Ühise riskijuhtimise raamistiku loomine ei tohiks pädevaid asutusi takistada tegemast pistelisi või omaalgatuslikke kontrolle, kui nad seda vajalikuks peavad.
- (23) Kui pädevad asutused avastavad sularaha, mille väärtus jääb küll allapoole piirmäära, kuid on märke sellest, et raha võib olla seotud käesoleva määrusega hõlmatud kuritegeliku tegevusega, peaks pädevatel asutustel olema võimalik talletada saatjaga sularaha puhul teave sularaha vedaja, omaniku ja, kui see on teada, sularaha kavandatud saaja kohta, sealhulgas täielik nimi, kontaktandmed, üksikasjad sularaha liigi ja summa või väärtuse, selle majandusliku päritolu ja kavandatud otstarbe kohta.
- (24) Saatjata sularaha puhul peaks pädevatel asutustel olema võimalik talletada teave sularaha deklarandi, omaniku, saatja ja saaja või kavandatud saaja kohta, sealhulgas täielik nimi ja kontaktandmed, üksikasjad sularaha liigi ja summa või väärtuse, selle majandusliku päritolu ja kavandatud otstarbe kohta.
- (25) See teave tuleks edastada rahapesu andmebüroole asjaomases liikmesriigis, mis peaks tagama, et rahapesu andmebüroo edastab kogu asjakohase teabe omal algatusel või taotluse korral teiste liikmesriikide rahapesu andmebüroodele. Need bürood on rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse keskused, mis võtavad vastu ja töötlevad teavet eri allikatest, nagu finantseerimisasutused, ja analüüsivad seda teavet, et teha kindlaks, kas edasine uurimine on põhjendatud, kuna see ei pruugi olla selge nende pädevate asutuste jaoks, kes käesoleva määruse alusel deklaratsoone koguvad ja kontrolle teevad. Teabe tulemusliku liikumise tagamiseks peaksid kõik rahapesu andmebürood olema ühendatud nõukogu määruse (EÜ) nr 515/97⁽¹⁾ alusel loodud tolliinfosüsteemi ning pädevate asutuste ja rahapesu andmebüroode saadud või vahetatavad andmed peaksid olema ühilduvad ja võrreldavad.
- (26) Tunnistades, et käesoleva määruse tulemuslike järelmeetmete võtmiseks on oluline asjaomaste asutuste, sealhulgas rahapesu andmebüroode vaheline tulemuslik andmevahetus neid üksusi reguleeriva õigusraamistiku piires, ning et vaja on tugevdada koostööd rahapesu andmebüroode vahel liidus. Seda arvesse võttes peaks komisjon hindama 1. juuniks 2019 võimalust luua ühine mehhanism võitluseks rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu.
- (27) Piirmäärast allapoole jäävate sularaha summade avastamine olukorras, kus on märke kuritegelikust tegevusest, on sellega seoses eriti oluline. Seetõttu, kui on märke kuritegelikust tegevusest, peaks piirmäärast allapoole jäävate summadega seoses olema võimalik vahetada teavet ka teiste liikmesriikide pädevate asutustega.
- (28) Võttes arvesse, et sularaha liikumine, mida tuleb käesoleva määruse alusel kontrollida, toimub üle välispiiri, ning pidades silmas, kui keeruline on võtta meetmeid pärast seda, kui raha on liitu toomise või liidust välja viimise kohast edasi liikunud, ning riski, mis kaasneb isegi väikeste summade ebaseadusliku kasutamisega, peaks pädevatel asutustel olema võimalus kontrolli- ja tasakaalusüsteemi kohaselt sularaha teatavatel juhtudel ajutiselt kinni pidada, kui esiteks ei ole täidetud deklareerimis- või avalikustamiskohustust ja teiseks on märke kuritegelikust tegevusest, olenemata summa suurusest ja sellest, kas sularaha on saatjaga või saatjata. Võttes arvesse ajutise kinnipidamise olemust ning mõju, mida see võib avaldada liikumisvabadusele ja omandiõigusele, peaks kinnipidamise aeg olema minimaalne ajavahemik, mida teistel pädevatel asutustel on vaja, et teha kindlaks, kas muude õigusaktide alusel on tarvis kohaldada täiendavaid meetmeid, nagu uurimine või sularaha arestimine. Otsusele sularaha käesoleva määruse alusel ajutiselt kinni pidada tuleks lisada põhjendused, milles tuleks välja tuua konkreetsed kinnipidamise aluseks olnud asjaolud. Konkreetsetel ja nõuetekohaselt hinnatud juhtudel peaks olema võimalik sularaha ajutise kinnipidamise aega pikendada, näiteks kui pädevatel asutustel on raskusi võimaliku kuritegeliku tegevuse kohta teabe saamisel, muu hulgas siis, kui see nõuab suhtlemist kolmanda riigiga, kui dokumendid on vaja tõlkida või kui saatjata sularaha puhul on raske kindlaks teha selle saatjat või saajat ja temaga ühendust võtta. Kui pärast sularaha kinnipidamise tähtaja möödumist ei ole tehtud otsust järgmiste meetmete võtmiseks või kui pädev asutus leiab, et sularaha edasiseks kinnipidamiseks puudub alus, tuleks see vastavalt asjaoludele teha viivitamata kättesaadavaks isikule, kelle käest sularaha ajutiselt kinni peeti, vedajale või omanikule.

⁽¹⁾ Nõukogu 13. märtsi 1997. aasta määrus (EÜ) nr 515/97 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT L 82, 22.3.1997, lk 1).

- (29) Selleks et suurendada teadlikkust käesolevast määrusest, peaksid liikmesriigid töötama koostöös komisjoniga välja asjakohased teavitusmaterjalid sularaha deklareerimise või avalikustamise kohustuse kohta.
- (30) On eriti oluline, et pädevad asutused, kes koguvad teavet käesoleva määruse alusel, esitaksid selle õigeaks ajaks riiklikule rahapesu andmebüroole, et sellel oleks võimalik teavet edasi analüüsida ja võrrelda seda muu teabega, nagu on sätestatud direktiivis (EL) 2015/849.
- (31) Kui pädevad asutused teevad käesoleva määruse kohaldamisel kindlaks, et sularaha ei ole deklareeritud või selle olemasolu ei ole avalikustatud või on märke kuritegelikust tegevusest, peaksid nad seda teavet asjaomaste teabekanalite kaudu teiste liikmesriikide pädevate asutustega kiiresti jagama. Niisugune teabevahetus oleks proportsionaalne, võttes arvesse, et isikud, kes on sularaha deklareerimise või avalikustamise kohustust rikkunud ja on ühes liikmeriigis tabatud, valivad lähte- või sihtkohaks tõenäoliselt teise liikmesriigi, kelle pädevatel asutustel ei ole andmeid nende varasema rikkumise kohta. Niisuguse teabe vahetamine peaks olema kohustuslik, et tagada käesoleva määruse järjepidev kohaldamine kõigis liikmesriikides. Kui on märke sellest, et sularaha võib olla seotud kuritegeliku tegevusega, mis võib kahjustada liidu finantshuve, tuleks niisugune teave edastada ka komisjonile, Euroopa Prokuratuurile, mis asutati nõukogu määruse (EL) 2017/1939⁽¹⁾ alusel, ning Europolile, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/794⁽²⁾ alusel. Selleks et saavutada käesoleva määruse eesmärke tõkestada ja hoida ära sularaha deklareerimise või avalikustamise kohustusest kõrvalehoidmist, peaks anonüümseks muudetud riskiteabe ja riskianalüüsi tulemuste jagamine liikmesriikide ja komisjoni vahel olema kohustuslik kooskõlas standarditega, mis sätestatakse käesoleva määruse kohaselt vastu võetavates rakendusaktides.
- (32) Asjakohaste kaitsemeetmete olemasolu korral peaks olema võimalik vahetada teavet liikmesriigi pädeva asutuse või komisjoni ja kolmanda riigi ametiasutuste vahel. Selline teabevahetus peaks olema lubatud üksnes asjaomase teabe algselt saanud ametiasutuse loal juhul, kui järgitakse põhiõigusi ja isikuandmete edastamist käsitlevaid asjaomaseid liikmesriigi ja liidu õigusnorme. Komisjoni tuleks teavitada igasugusest käesoleva määruse alusel toimuvast teabevahetusest kolmandate riikidega ning komisjon peaks esitama selle kohta aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
- (33) Võttes arvesse kogutava teabe olemust ning vedajate ja deklarantide õiguspärast ootust, et nende isikuandmeid ja sularaha väärtust, mille nad on liitu toonud või liidust välja viivad, käsitatakse salajase teabena, peaksid pädevad asutused ette nägema piisavad kaitsemeetmed selle tagamiseks, et isikud, kes soovivad teabele ligipääsu, hoiavad ametisaladust, ning kaitsevad piisavalt kõnealust teavet volitamata juurdepääsu, kasutamise või edastamise eest. Kui käesolevas määruses või liikmesriigi õiguses ei ole sätestatud teisiti – eelkõige seoses kohtumenetlusega –, ei tohiks sellist teavet avalikustada ilma selle ametiasutuse loata, kes teabe sai.

Käesoleva määruse alusel andmete töötlemine võib hõlmata ka isikuandmeid ja see peaks toimuma kooskõlas liidu õigusega. Liikmesriigid ja komisjon peaksid isikuandmeid töötleva üksnes viisil, mis on kooskõlas käesoleva määruse eesmärgiga. Isikuandmete kogumise, avaldamise, edastamise, teatavaks tegemise ja muu töötlemise suhtes käesoleva määruse kohaldamisalas peaks kehtima nõuded, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EÜ) nr 45/2001⁽³⁾ ning (EL) 2016/679⁽⁴⁾. Käesoleva määruse alusel isikuandmete töötlemisel tuleks järgida ka Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 tagatud õigust era- ja perekonnaelu austamisele ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta („harta“) artiklis 7 tunnustatud õigust era- ja perekonnaelu austamisele ja selle artiklis 8 tunnustatud õigust isikuandmete kaitsele.

(1) Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

(2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53).

(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1).

(4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

- (34) Rahapesu andmebüroode tehtava analüüsi jaoks ja selleks, et võimaldada teiste liikmesriikide ametiasutustel kontrollida ja nõuda sularaha deklareerimise kohustuse täitmist, eeskätt seoses nende isikutega, kes on varem seda kohustust rikkunud, on vaja, et käesoleva määruse alusel koostatud deklaratsioonides esitatud andmeid säilitataks piisavalt pika aja jooksul. Selleks et rahapesu andmebürood saaksid oma analüüse tulemuslikult teha ning pädevad asutused kontrollida ja tulemuslikult nõuda sularaha deklareerimise või avalikustamise kohustuse täitmist, ei tohiks käesoleva määruse alusel koostatud deklaratsioonides esitatud andmete säilitamise aeg ületada viit aastat, mida peaks aga olema võimalik pärast säilitamise aja edasise pikendamise vajaduse ja proportsionaalsuse põhjalikku hindamist veel kuni kolme aasta võrra pikendada.
- (35) Nõuetest kinnipidamisele kaasa aitamiseks ja nendest kõrvalehoidmise ärahoidmiseks peaksid liikmesriigid kehtestama karistused sularaha deklareerimise ja avalikustamise kohustuse täitmata jätmise eest. Kõnealuseid karistusi tuleks kohaldada üksnes käesolevas määruses ette nähtud deklaratsiooni esitamise või sularaha olemasolu avalikustamise kohustuse täitmata jätmise eest ning nende määramisel ei peaks arvesse võtma asjaomase sularahaga seotud võimalikku kuritegelikku tegevust, mille suhtes võib olla vaja alustada täiendavat uurimist ja kohaldada meetmeid, mis ei kuulu käesoleva määruse kohaldamisalasse. Kõnealused karistused peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning ei tohiks minna kaugemale, kui on vaja nõuete täitmisele kaasa aitamiseks. Liikmesriikide kehtestatud karistustel peaks olema käesoleva määruse rikkumiste ärahoidmiseks kogu liidus samaväärne mõju.
- (36) Ehkki enamik liikmesriike juba kasutab vabatahtlikult ühtlustatud deklareerimisvormi, s.o ELi sularaha deklareerimise vormi, tuleks selle tagamiseks, et pädevatel asutustel on võimalik kontrollide ühtlustatult teha ning deklaratsioonide tõhusalt töödelda, edastada ja analüüsida, anda komisjonile rakendamisevolitused võtta vastu deklareerimise ja avalikustamisvormide näidised, määrata kindlaks ühine riskijuhtimise raamistik, võtta vastu tehnilised normid teabe vahetamiseks ja teabe edastamise vormi näidis ning vorming, mida tuleb kasutada komisjonile statistiliste andmete esitamiseks ja sellega seotud normid. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁽¹⁾.
- (37) Selleks et parandada praegust olukorda, kus ligipääs statistilisele teabele on piiratud ning selle kohta, millises ulatuses kurjategijad sularaha ebaseaduslikult üle liidu välispiiri toimetavad, on kättesaadav üksnes vähene teave, tuleks teha tulemuslikumat koostööd, mis põhineb teabevahetusel pädevate asutuste vahel ja komisjoniga. Selle teabevahetuse tulemuslikkuse ja tõhususe tagamiseks peaks komisjon analüüsima, kas loodud süsteem täidab oma eesmärgi või on teabe õigeaegne ja otsene vahetamine takistatud. Lisaks peaks komisjon avaldama statistilise teabe oma veebisaidil.
- (38) Selleks et oleks võimalik kiiresti arvesse võtta edasisi muudatusi rahvusvahelistes standardites, nagu rahapesuvastase töökoonna koostatud standardid, või võtta meetmeid väärtuse säilitamiseks kasutatavate suure likviidsusega kaupade või ettemaksekaartide kasutamise kaudu käesolevast määrusest kõrvalehoidmise suhtes, tuleks komisjonile anda õigus võtta käesoleva määruse lisa muutmiseks vastu delegeeritud õigusakte vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 290. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes⁽²⁾ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (39) Kuna käesoleva määruse eesmärgi ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võttes arvesse rahapesu ja terrorismi rahastamise rahvusvahelist mõõdet ning siseturu eripära ja sellega seotud põhivabadusi, mida on võimalik täielikult ellu viia üksnes tagades, et liidu välispiiri ületava sularaha suhtes ei kohaldata liikmesriikide õiguse alusel liiga erinevaid norme, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(2) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (40) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse põhimõtteid, mida on tunnustatud ELi lepingu artiklis 6 ja ELi põhiõiguste hartas, iseäranis selle II jaotises.
- (41) Vastavalt määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõikele 2 konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse süsteem liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrollimiseks, et täiendada direktiiviga (EL) 2015/849 ette nähtud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusraamistikku.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „sularaha“ –
- i) vääring,
 - ii) vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid,
 - iii) väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega kaubad,
 - iv) ettemaksekaardid;
- b) „liitu toomine või liidust välja viimine“ – liikumine territooriumilt, mis asub väljaspool ELi toimimise lepingu artikliga 355 hõlmatud territooriumi, nimetatud artikliga hõlmatud territooriumile, või lahkumine nimetatud artikliga hõlmatud territooriumilt;
- c) „vääring“ – pangatähed ja mündid, mis on maksevahendina ringluses või mis on olnud maksevahendina ringluses ja mida võib veel finantseerimisasutuste või keskpankade kaudu vahetada selliste pangatähtede ja müntide vastu, mis on maksevahendina ringluses;
- d) „vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid“ – maksevahendid, mis ei ole vääring ja mis annavad nende omanikule õiguse nõuda maksevahendite esitamisel rahasummat, ilma et ta peaks tõendama oma isikut või õigust sellele summale. Need maksevahendid on
- i) reisisšekid ja
 - ii) tšekid, lihtvekslid või rahakaardid, mis on kas piiranguteta kinnitatud ja makse saajat nimetamata või fiktiivsele saajale vormistatud esitajadokumendid või mingis muus vormis dokumendid, mis tagavad omandiõiguse ülemineku üleandmisel;
- e) „väärtuse säilitamiseks kasutatav suure likviidsusega kaup“ – I lisa punktis 1 nimetatud kaup, mille väärtus on võrreldes selle mahuga suur ja mida on võimalik kauplemisturgudel väheste tehingukuludega hõlpsasti vääringuks ümber vahetada;
- f) „ettemaksekaart“ – I lisa punktis 2 nimetatud kaart, mis ei ole nimeline, millel hoitakse rahalist väärtust või rahalisi vahendeid või mis annab neile juurdepääsu ja mida saab kasutada maksetehingute tegemiseks, kaupade või teenuste saamiseks või vääringu tagasiostmiseks, kui selline kaart ei ole pangakontoga seotud;
- g) „pädevad asutused“ – liikmesriikide tolliasutused ning muud liikmesriikide poolt käesoleva määruse kohaldamiseks volitatud asutused;
- h) „vedaja“ – liitu sisenev või liidust lahkuv füüsiline isik, kes kannab kaosas või kellel on pagasis või veovahendis sularaha;
- i) „saatjata sularaha“ – sularaha, mis ei ole vedajal kaasas, vaid on saadetise osa;
- j) „kuritegelik tegevus“ – tegevus, mis on loetletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 4;
- k) „rahapesu andmebüroo“ – üksus, mis on loodud liikmesriigis direktiivi (EL) 2015/849 artikli 32 rakendamiseks.

2. Komisjonile antakse õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 15 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse I lisa muutmiseks, et võtta arvesse uusi suundumusi rahapesu puhul, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 1 lõikes 3 ja 4, või terrorismi rahastamise puhul, mis on määratletud nimetatud direktiivi artikli 1 lõikes 5 või võtta arvesse parimaid tavasid rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamiseks või hoidmaks ära, et kurjategijad kasutavad käesoleva määruse artiklites 3 ja 4 sätestatud kohustuste täitmisest kõrvale hoidmiseks väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega kaupu ja ettemaksekaarte.

Artikkel 3

Saatjaga sularaha deklareerimise kohustus

1. Vedaja, kellel on kaasas sularaha väärtuses 10 000 eurot või enam, peab kõnealuse sularaha deklareerima selle liikmesriigi pädevale asutusele, mille kaudu ta liitu siseneb või liidust lahkub, ning esitama selle pädevale asutusele kontrolliks. Sularaha deklareerimise kohustust ei peeta täidetuks, kui esitatud teave ei ole õige või täielik või kui sularaha ei ole kontrolliks esitatud.

2. Lõikes 1 osutatud deklaratsioon peab sisaldama järgmist:

- a) vedaja – tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number;
- b) sularaha omanik – füüsilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number; juriidilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, registrinumber ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on teada;
- c) sularaha kavandatud saaja, kui see on teada – füüsilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number; juriidilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, registrinumber ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on teada;
- d) sularaha liik ja summa või väärtus;
- e) sularaha majanduslik päritolu;
- f) sularaha kavandatud otstarve;
- g) veoteekond ja
- h) veovahend.

3. Käesoleva artikli lõikes 2 loetletud üksikasjad esitatakse kirjalikult või elektrooniliselt, kasutades deklaratsioonivormi, millele on osutatud artikli 16 lõike 1 punktis a. Deklarandile esitatakse nõudmise korral deklaratsiooni kinnitatud koopia.

Artikkel 4

Saatjata sularaha avalikustamise kohustus

1. Kui liitu tuuakse või liidust viiakse välja saatjata sularaha väärtuses 10 000 eurot või enam, võivad selle riigi pädevad asutused, mille kaudu sularaha liitu tuuakse või liidust välja viiakse, nõuda vastavalt olukorrale sularaha saatjalt või saajalt või sularaha saatja või saaja esindajalt avalikustamisdeklaratsiooni esitamist tähtajaks, mis ei ületa 30 päeva. Pädevad asutused võivad sularaha kinni pidada, kuni saatja, saaja või nende esindaja on avalikustamisdeklaratsiooni esitanud. Saatjata sularaha deklareerimise kohustust ei peeta täidetuks, kui deklaratsiooni tähtajaks ei esitata, kui esitatud teave ei ole õige või täielik või kui sularaha ei ole kontrolliks esitatud.

2. Avalikustamisdeklaratsioon peab sisaldama järgmist:

- a) deklarant – tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number;
- b) sularaha omanik – füüsilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number; juriidilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, registrinumber ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on teada;

- c) sularaha saatja – füüsilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number; juriidilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, registrinumber ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on teada;
- d) sularaha saaja või kavandatud saaja – füüsilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, sünniaeg ja -koht, kodakondsus ja isikut tõendava dokumendi number; juriidilise isiku puhul tema täielik nimi, kontaktandmed, sealhulgas aadress, registrinumber ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on teada;
- e) sularaha liik ja summa või väärtus;
- f) sularaha majanduslik päritolu ja
- g) sularaha kavandatud otstarve.

3. Käesoleva artikli lõikes 2 loetletud üksikasjad esitatakse kirjalikult või elektrooniliselt, kasutades avalikustamisvormi, millele on osutatud artikli 16 lõike 1 punktis a. Deklarandile esitatakse nõudmise korral avalikustamisdeklaratsiooni kinnitatud koopia.

Artikkel 5

Pädevate asutuste volitused

1. Selleks et kontrollida, kas artiklis 3 sätestatud saatjaga sularaha deklareerimise kohustus on täidetud, on pädevatel asutustel õigus liikmesriigi õiguses sätestatud tingimustel kontrollida füüsilisi isikuid, nende pagasit ja veovahendeid.
2. Artiklis 4 sätestatud saatjata sularaha avalikustamise kohutuse täitmise tagamiseks on pädevatel asutustel õigus liikmesriigi õiguses sätestatud tingimustel kontrollida iga saadetist, mahutit või veovahendit, milles võib olla saatjata sularaha.
3. Kui artiklis 3 sätestatud saatjaga sularaha deklareerimise kohustust või artiklis 4 sätestatud saatjata sularaha avalikustamise kohustust ei ole täidetud, koostavad pädevad asutused kirjalikult või elektrooniliselt *ex officio* deklaratsiooni, mis sisaldab võimalikult suures ulatuses vastavalt kas artikli 3 lõikes 2 või artikli 4 lõikes 2 loetletud üksikasju.
4. Kontroll põhineb eelkõige riskianalüüsil, mille eesmärk on välja selgitada ja hinnata riske ning töötada välja vajalikud vastumeetmed ja see toimub ühises riskijuhtimise raamistikus vastavalt artikli 16 lõike 1 punktis b sätestatud kriteeriumidele, kusjuures arvesse võetakse ka komisjoni ja rahapesu andmebüroode poolt direktiivi (EL) 2015/849 täitmise raames tehtud riskihindamisi.
5. Artikli 6 kohaldamiseks kasutavad pädevad asutused ka neile käesoleva artikliga antud volitusi.

Artikkel 6

Piirmäärast allapoole jäävad summad, mille puhul kahtlustatakse seost kuritegeliku tegevusega

1. Kui pädevad asutused avastavad vedaja sularahasummaga, mis jääb allapoole artiklis 3 osutatud piirmäära, ja kui on märke sellest, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, talletavad nad seda puudutavad andmed ning artikli 3 lõikes 2 loetletud üksikasjad.
2. Kui pädevad asutused tuvastavad, et liitu tuuakse või liidust viiakse välja saatjata sularaha summas, mis jääb allapoole artiklis 4 osutatud piirmäära, ja kui on märke sellest, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, talletavad nad seda puudutavad andmed ning artikli 4 lõikes 2 loetletud üksikasjad.

Artikkel 7

Sularaha ajutine kinnipidamine pädevate asutuste poolt

1. Pädevad asutused võivad liikmesriigi õiguses sätestatud tingimustel ja haldusotsuse alusel sularaha ajutiselt kinni pidada, kui
 - a) artiklis 3 sätestatud saatjaga sularaha deklareerimise kohustust või artiklis 4 sätestatud saatjata sularaha avalikustamise kohustust ei ole täidetud, või
 - b) on märke sellest, et sularaha – olenemata summa suurusest – on seotud kuritegeliku tegevusega.

2. Lõikes 1 osutatud haldusotsuse suhtes peab saama kohaldada tõhusat õiguskaitsevahendit vastavalt liikmesriigi õiguses sätestatud menetlusele. Pädevad asutused esitavad haldusotsuse põhjendused

- a) isikule, kes peab esitama vastavalt artiklile 3 deklaratsiooni või vastavalt artiklile 4 avalikustamisdeklaratsiooni, või
- b) isikule, kes peab esitama andmed vastavalt artikli 6 lõikele 1 või 2.

3. Sularaha ajutine kinnipidamine peab liikmesriigi õiguses olema rangelt piiratud ajaga, mida pädevad asutused vajavad selleks, et teha kindlaks, kas juhtumi asjaolude tõttu on põhjendatud sularaha kauem kinni pidada. Sularaha ajutise kinnipidamise kestus ei tohi ületada 30 päeva. Kui pädevad asutused on põhjalikult hinnanud ajutise kinnipidamise aja edasise pikendamise vajadust ja proportsionaalsust, võivad nad otsustada pikendada ajutise kinnipidamise kestust kuni 90 päevani.

Kui selle aja jooksul ei otsustata, et sularaha on vaja kauem kinni pidada, või kui leitakse, et juhtumi asjaolude tõttu ei ole edasine kinnipidamine põhjendatud, tehakse sularaha viivitamata kättesaadavaks isikule, kelle puhul sularaha järgmistel juhtudel ajutiselt kinni peeti:

- a) isikule, kelle käest sularaha artiklis 3 või 4 osutatud juhtudel ajutiselt kinni peeti, või
- b) isikule, kelle käest sularaha artikli 6 lõikes 1 või 2 osutatud juhtudel ajutiselt kinni peeti.

Artikkel 8

Teavituskampaaniad

Liikmesriigid tagavad, et liitu sisenevaid või liidust lahkuvaid isikuid ning isikuid, kes saavad liidust või võtavad liidus vastu saatjata sularaha, teavitatakse nende käesoleva määruse kohastest õigustest ja kohustustest, ning liikmesriigid töötavad koostöös komisjoniga nende isikute jaoks välja asjakohased teavitusmaterjalid.

Liikmesriigid tagavad, et selliste teavituskampaaniate jaoks tehakse kättesaadavaks piisavad rahalised vahendid.

Artikkel 9

Teabe esitamine rahapesu andmebüroole

1. Pädevad asutused talletavad teabe, mille nad on saanud artikli 3 või 4, artikli 5 lõike 3 või artikli 6 alusel, ning edastavad selle vastavalt artikli 16 lõike 1 punktis c osutatud tehnilistele normidele selle liikmesriigi rahapesu andmebüroole, kus teave saadi.
2. Liikmesriigid tagavad, et asjaomase liikmesriigi rahapesu andmebüroo vahetab sellist teavet kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 53 lõikega 1 teiste liikmesriikide asjaomaste rahapesu andmebüroodega.
3. Pädevad asutused edastavad lõikes 1 osutatud teabe võimalikult kiiresti ning hiljemalt 15. tööpäeval pärast kuupäeva, mil teave saadi.

Artikkel 10

Teabevahetus pädevate asutuste ja komisjoni vahel

1. Iga liikmesriigi pädev asutus edastab kõigi teiste liikmesriikide pädevatele asutustele elektrooniliselt järgmise teabe:
 - a) artikli 5 lõike 3 alusel *ex officio* koostatud deklaratsioonid;
 - b) artikli 6 alusel saadud andmed;
 - c) artikli 3 või 4 alusel saadud deklaratsioonid, kui on märke sellest, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega;
 - d) anonüümseks muudetud riskiteave ja riskianalüüside tulemused.
2. Kui on märke sellest, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, mis võib kahjustada liidu finantshuve, edastatakse lõikes 1 osutatud teave ka komisjonile, Euroopa Prokuratuurile liikmesriikide poolt, kes osalevad tõhustatud koostöös määruse (EL) 2017/1939 alusel ja kui Euroopa Prokuratuuril on nimetatud määruse artikli 22 kohaselt pädevus tegutseda, ning Europolile, kui Europolil on määruse (EL) 2016/794 artikli 3 kohaselt pädevus tegutseda.

3. Pädev asutus edastab lõigetes 1 ja 2 osutatud teabe vastavalt artikli 16 lõike 1 punktis c osutatud tehnilistele normidele, kasutades artikli 16 lõike 1 punktis d osutatud vormi.
4. Lõike 1 punktides a, b ja c ning lõikes 2 osutatud teave edastatakse võimalikult kiiresti ning hiljemalt 15. tööpäeval pärast kuupäeva, mil kõnealune teave saadi.
5. Lõike 1 punktis d osutatud teave ja tulemused edastatakse iga kuue kuu järel.

Artikkel 11

Teabevahetus kolmandate riikidega

1. Käesoleva määruse kohaldamisel võivad liikmesriigid või komisjon vastastikuse haldusabi raames anda kolmandale riigile allpool osutatud teavet, kui on olemas selle pädeva asutuse kirjalik luba, kes teabe algselt sai, ning tingimusel, et teabe andmine on kooskõlas kolmandatele riikidele isikuandmete edastamist käsitlevate liikmesriikide ja liidu asjaomaste õigusnormidega:
 - a) artikli 5 lõike 3 alusel *ex officio* koostatud deklaratsioonid;
 - b) artikli 6 alusel saadud andmed;
 - c) artikli 3 või 4 alusel saadud deklaratsioonid, kui on märke sellest, et sularaha on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega.
2. Liikmesriigid teatavad komisjonile igasugusest lõike 1 kohasest teabe edastamisest.

Artikkel 12

Ametisaladus, konfidentsiaalsus ja andmeturve

1. Pädevad asutused tagavad artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 ja artikli 6 alusel saadud andmete kaitse.
2. Kogu pädevate asutuste poolt saadud teavet tuleb käsitada ametisaladusena.

Artikkel 13

Isikuandmete kaitse ja andmete säilitamise aeg

1. Pädevad asutused tegutsevad artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 ja artikli 6 alusel saadud isikuandmete vastutavate töötajateena.
2. Käesoleva määruse alusel töödeldakse isikuandmeid üksnes kuritegeliku tegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise eesmärgil.
3. Isikuandmetele, mis on saadud artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 ja artikli 6 alusel, pääsevad ligi üksnes pädevate asutuste selleks nõuetekohaselt volitatud töötajad ja neid andmeid kaitstakse piisavalt igasuguse loata ligipääsu või edastamise eest. Kui artiklites 9, 10 ja 11 ei ole ette nähtud teisiti, ei või neid andmeid avaldada ega edastada ilma selle pädeva asutuse sõnaselge loata, kes andmed algselt sai. Seda luba ei ole aga vaja juhul, kui pädevatelt asutustelt nõutakse nende andmete avaldamist või edastamist asjaomase liikmesriigi õiguse alusel, eelkõige seoses kohtumenetlusega.
4. Pädevad asutused ja rahapesu andmebürood säilitavad artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 ja artikli 6 alusel saadud isikuandmeid viie aasta jooksul alates kuupäevast, mil need andmed saadi. Selle ajavahemiku möödumisel need isikuandmed kustutatakse.
5. Säilitamisega võib pikendada ühe korra veel ühe ajavahemiku võrra, mis ei ületa kolme lisa-aastat, kui
 - a) rahapesu andmebüroo peab pärast säilitamise aja edasise pikendamise vajaduse ja proportsionaalsuse põhjalikku hindamist seda õigustatuks oma ülesannete täitmise seisukohast seoses rahapesu või terrorismi rahastamise vastase võitlusega ning otsustab, et edasine säilitamine on vajalik, või
 - b) pädevad asutused peavad pärast säilitamise aja edasise pikendamise vajaduse ja proportsionaalsuse põhjalikku hindamist seda oma ülesannete täitmise seisukohast õigustatuks seoses saatjaga sularaha deklareerimise kohustuse või saatjata sularaha avalikustamise kohustuse tõhusa kontrolliga ning otsustavad, et edasine säilitamine on vajalik.

*Artikkel 14***Karistused**

Iga liikmesriik kehtestab karistused artiklis 3 sätestatud saatjaga sularaha deklareerimise kohustuse ja artiklis 4 sätestatud saatjata sularaha avalikustamise kohustuse täitmata jätmise eest. Need karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

*Artikkel 15***Delegeeritud volituste rakendamine**

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 2 lõikes 2 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 2. detsembrist 2018.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 2 lõikes 2 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 2 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstege mist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

*Artikkel 16***Rakendusaktid**

1. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu järgmised meetmed, et tagada kontrollide ühtne tegemine pädevate asutuste poolt:
 - a) artikli 3 lõikes 3 osutatud deklaratsioonivormi ja artikli 4 lõikes 3 osutatud avalikustamisvormi näidised;
 - b) artikli 5 lõikes 4 osutatud ühise riskijuhtimise raamistiku kriteeriumid ja täpsemalt riskikriteeriumid, standardid ja esmatahtsad kontrollivaldkonnad, tuginedes artikli 10 lõike 1 punkti d kohaselt vahetatavale teabele ning liidu ja rahvusvahelisele poliitikale ja parimale tavale;
 - c) tehnilised normid käesoleva määruse artikli 9 lõigete 1 ja 3 ning artikli 10 kohaseks tulemuslikuks teabe vahetamiseks tolliininfosüsteemi kaudu, nagu on ette nähtud määruse (EÜ) nr 515/97 artiklis 23;
 - d) artikli 10 lõikes 3 osutatud teabe edastamise vormi näidis ja
 - e) normid ja vorming, mida liikmesriikidel tuleb kasutada komisjonile anonüümseks muudetud statistiliste andmete esitamisel deklaratsioonide ja rikkumiste kohta vastavalt artiklile 18.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 2 osutatud kontrollimeetlusega.

*Artikkel 17***Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab sularaha kontrollikomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

*Artikkel 18***Käesoleva määruse rakendamisega seotud teabe edastamine**

1. 4. detsembriks 2021 edastavad liikmesriigid komisjonile järgmise teabe:
 - a) pädevate asutuste nimekirj;
 - b) üksikasjalik teave artikli 14 alusel kehtestatud karistuste kohta;
 - c) anonüümseks muudetud statistilised andmed deklaratsioonide, kontrollide ja rikkumiste kohta, kasutades vormingut, millele on osutatud artikli 16 lõike 1 punktis e.
2. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest lõike 1 punktides a ja b osutatud teabe hilisematest muudatustest hiljemalt ühe kuu jooksul pärast kõnealuste muudatuste jõustumist.

Lõike 1 punktis c osutatud teave edastatakse komisjonile vähemalt iga kuue kuu järel.
3. Komisjon teeb lõike 1 punktis a osutatud teabe ja selle hilisemad, lõike 2 kohased muudatused teatavaks kõikidele teistele liikmesriikidele.
4. Komisjon avaldab lõike 1 punktides a ja c osutatud teabe ja selle hilisemad, lõike 2 kohased muudatused igal aastal oma veebisaidil ja teavitab kasutajaid selgelt liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrollidest.

*Artikkel 19***Hindamine**

1. 3. detsembriks 2021 ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon liikmesriikidelt korrapäraselt saadava teabe põhjal Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta.

Esimeses lõigus osutatud aruandes hinnatakse eelkõige, kas

 - a) käesoleva määruse kohaldamisalasse tuleks lisada muud vara,
 - b) saatjata sularaha avalikustamise kord on tõhus,
 - c) saatjata sularahale kehtiv piirmäär tuleks läbi vaadata,
 - d) artiklite 9 ja 10 kohane teabevahetus ja eelkõige tolliinfosüsteemi kasutamine on tõhus või on pädevate asutuste ja rahapesu andmebüroode vahel ühilduva ja võrreldava teabe õigeaegses ja otseses vahetamises takistusi, ja
 - e) liikmesriikide kehtestatud karistused on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu senise praktikaga ning kas neil on käesoleva määruse rikkumiste ärahoidmiseks kogu liidus samaväärne mõju.
2. Võimaluse korral lisatakse lõikes 1 osutatud aruandele järgmised andmed:
 - a) liikmesriikidelt saadud koondandmed liidu finantshuve kahjustava kuritegeliku tegevusega seotud sularaha kohta, ja
 - b) teave kolmandate riikidega toimuva teabevahetuse kohta.

*Artikkel 20***Määruse (EÜ) nr 1889/2005 kehtetuks tunnistamine**

Määrus (EÜ) nr 1889/2005 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ning neid loetakse vastavalt II lisas esitatud vastavustabelile.

*Artikkel 21***Jõustumine ja kohaldamine**

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 3. juunist 2021. Artiklit 16 kohaldatakse alates 2. detsembrist 2018.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 23. oktoober 2018

Euroopa Parlamendi nimel

president

A. TAJANI

Nõukogu nimel

eesistuja

K. EDTSTADLER

I LISA

Vastavalt artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktidele iii ja iv käsitatakse sularahana väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega kaupu ja ettemaksekaarte

1. Väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega kaubad:
 - a) mündid, mille kullasisaldus on vähemalt 90 % ja
 - b) kuld kangide, kamakate või tükkidena, mille kullasisaldus on vähemalt 99,5 %.
2. Ettemaksekaardid: P.M.

II LISA

VASTAVUSTABEL

Määrus (EÜ) nr 1889/2005	Käesolev määrus
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
—	Artikkel 4
Artikli 4 lõige 1	Artikkel 5
Artikli 5 lõige 2	Artikkel 6
Artikli 4 lõige 2	Artikkel 7
—	Artikkel 8
Artikli 5 lõige 1	Artikkel 9
Artikkel 6	Artikkel 10
Artikkel 7	Artikkel 11
Artikkel 8	Artikkel 12
—	Artikkel 13
Artikkel 9	Artikkel 14
—	Artikkel 15
—	Artikkel 16
—	Artikkel 17
—	Artikkel 18
Artikkel 10	Artikkel 19
—	Artikkel 20
Artikkel 11	Artikkel 21
—	I lisa
—	II lisa